

"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמונהלה: תל אביב, רחוב גורדון 3, מ.ל. 03-232262/3/4. תאריך: 136. העורך הראשי: אורי אבנרי. ראש המערכת: יוסף ינאי. עורכי-תבנית: יוסף שנין • עורכת כותב: לילית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפירי וענת פרגוסטי • ראש המוהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרונני • המו"ל: "העולם הזה" בע"מ • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל אביב, רחוב בני אביגדור • הפצה, "ג"ר" בע"מ • גלוניות צינקוגרפיה "כספי" בע"מ.

קיא קרי

עלידי שמירת "דיסטאנס" מלווה שבעלי הדעות האלה היו חיללים כמונו. שבילו את השנה בחזית ושלא הספיקו לראות מימיהם מארוקאי חי. נראתה לנו אז דעה זו בלתי-אובייקטיבית במקצת.

חברי ואני, בעלי הדעות ה"פרטיזניות", החלטנו לנקוט שיטה אחרת. גמרנו אומר לחנך את האנשים עלידי הדוגמה האי-שית, לתת להם אותה אווירה שבה קם, בראשית המלחמה, הצבא העממי של ה-

אין הדרש תחת השמש. גם לא תחת שמש העולם הזה.

כשהתחלתי לכתוב לפני שבועיים, את סידרת-המאמרים, "מהפכה הספרדית", נד כרתי שתכתבי על אותו הנושא בשבועון זה לפני 32 שנים.

בימים ההם הייתי חבר מערכת הארץ וכתבתי בו מאמרים ראשיים. מעת לעת גם תרמתי מאמרים, סיפורים ופיליטונים לשבועון העולם הזה. שעורכו היה אז אורי קיסרי ז"ל. באופן רשמי עוד הייתי אז חייל לובש-מדים, בחופשת החלמה מפציעתי.

בקיץ 1949 סערה הארץ סביב מאמר שכתב העיתונאי (כיום איש יחסי-הציבור) אריה גלבלום בהארץ. היתה בו התקפת מחץ על המארוקאים. זעמתי מאוד, ומי כיוון שלא יכולתי להגיב על המאמר ב-הארץ, פירסמתי את תגובתי מעל דפי ה"עולם הזה". היא פורסמה בגיליון שנשא את המיספר 607. ואת התאריך 29 במאי 1949 — כימעט שנה לפני שקיבלתי לידי את עריכת השבועון הזה. הכותרת היתה "המארוקאים שלי". על שער הגיליון הר פיע זוג של צעירים עונדי-כפיות באילת.

העורך דאז הקדים למאמר את השורות הבאות: "עולי צפון-אפריקה — שבת חדש הם בקיבוץ גלילותינו. כיצד הקיבלנו פניו של שבת זה? דומה, מכל מקום, לא בלבביות יתירה. מאחורי הווי כוחים המועדים על אופיים ותכונותיהם לא היה הרבה מן החמימות שבאהבתי אחים. ומה האמת עליהם? — הנה דעתו של חייל, סופר ועיתונאי, אשר חי לחם וסבל בחברתם."

אולי כדאי לפרסם את אותו מאמר כלי-שונן, מלווה שיש בו כדי לתת מושג על לידתה של הבעייה, המסכנת כיום את אחדות הציבור הישראלי.

הנחו במהוא:

הוויכוח החריף שהתנהל לא מכבר בי עיתונות על אופיים של עולי צפון-אפריקה, אינו אלא הד להלכי-ירוח המסוימים שקנו להם אחיזה בישוב כולו. יש ונדמה לך שלפחות בדעה אחת מאוחדים אצלנו כל הזרמים: בדעה שהמארוקאים שלנו הם עדה של דוקריי-סכינים, פראי-אדם ו-אנסים.

כרוב ההכללות ממין זה אין הדעה הי זאת מבוססת. לרוב, על הכרה ממשית של האנשים. האדם הפשוט קרא ידיעה בעתון על תיגרה שפרצה בין חיללים מא-רוקאיים, סיפרו לו על מיקרה של דקירה בסכינים, משהו לחש לו משהו על מיקרה של אונס, והנה דעתו על המארוקאים ברורה ומגובשת.

את המארוקאים הכרתי לראשונה בי-צבא. בחזרנו מקורס המס-כפים בישרו לנו שיימסרו לידינו טירונים מצפון-אפ-ריקה. כבר אז פרץ בינינו ויכוח חריף. היו שאמרו כי אסור להתיחס למארוקאים ביד רכה, שהם פראי-אדם, ושיש לרסנם

נע במעשים. נמנענו מלענוד את סמלי-הדרגה או ליהנות מזכויות-יתר כלשהן. כל עוד לא קיבלו הם בגדי-חרף, לבשנו גם אנו את בגדי-הקיץ שלנו בחורף. אכלנו ליד שולחנותיהם בניגוד לפקודות-הקבע, ועסקנו כמותם בעבודות בלתי-אהודות אך הכרחיות. בנסענו במשאיות לא ישבנו בתא-הנהג, אלא עמדנו ביני-הם. למדנו את שיריהם ולימדנום את שירינו, שירי הארץ.

היה ברור לנו מראש, שהמיבחן האמי-תי ל"ניסוי" זה יהיה בהתרגשות הקרב ובשיעמום המיטלטלים. אודה למען האמת שעברו גם עלינו רגעי-משבר, עת חשבנו שטעינו בשיטתנו ושמוטב היה לנהוג ב-שיטה המקובלת של "היד הקשה". אולם בסופו של דבר לא התאכזבנו: היחידות שזכו ליחס חינולי, ושמפקדיהם התייחסו אל האנשים שלהם יחס חברי וסבלני, הצטיינו בחזית. אחת מהן גמנתה עם "ה-בוקעים" המפורסמים — כובשי הכפר חוליקאת בקרב-כידונים שלא היה כדוג-מתו לאכזריות.

באופן אישי קשה היה לי, כמוכן, להיות אובייקטיבי לגבי המארוקאים, כי בשעה ששכבתי פצוע בשדה, מול עמדה של מיק-לע מצרי בעיראק-אל-מאנשיה, וידעתי ש-הוצאתי מן המקום תביה כמעט מעשה של התאבדות, באו ארבעה מפקדיי המארוק-אים, ובפקודתו של מס-כף ארצישראלי הוציאני מן המקום והביאוני לחדרי-הני-תוח בעוד מועד.

אין ספק, שהמארוקאים שונים מאוד מן הנוער שגדל בארץ. חסרות להם אר-תן התכונות ה"צבריות", נחלת האדם ש-

שער "העולם הזה" (607) מה-26 במאי 1949, הבחורות אינן רוצות לדבר איתם...

נוער העברי, למעט בשפת הפקודות ול-הרבות בשפת ההסברה והשיכנוע. אין לאמר שניסוי זה היה מן הקלים, לא הבינונו את שפת המארוקאים, והם לא הבינו את שפתנו. ניסוינו, איפוא, לשכ-

ליה — להתגנעו חזרה על מולדתו ברגי-עים של דיכאון ואכזבה. בניגוד לנוער הארצישראלי, היודע כי גדל בארץ ויחיה בה, בטוב או ברע, הרי חולים המארוק-אים במחלת "המולדת הכפולה". שרידי-מתנות-המוות האירופיים יודעים שארץ-ישראל היתה להם מיפלט אחרון, ואילו המארוקאים סבורים שהיתה להם כרייה. הם גם מרצנים, מתוך התלהבות כנה. אמנם, באו עליהם העיקה שינאתה של האוכלוסיה המקומית בצפון-אפריקה, אך מכאן עוד מרחק רב למצב של "אין ברירה".

אם נתחשב במצב פסיכולוגי זה נצי-טרך להודות, שהמארוקאים עמדו במבחן הראשון לא פחות מאשר כל חוג אחר של עולים. בצבא נקלטו בין בני-הארץ ביתר מהירות מאשר עולי אירופה. גם מבהינת ההשכלה אין הם נופלים מן ה-נוער העולה מאירופה, שהיה משולל אפי-שרויות של חינוך בימי שילטון הגאזים. כולם ספגו מעט מן התרבות הצרפתית, והשפה הצרפתית שגוררה בפיהם. ואם יש ביניהם אשר הסכיך קרובה לידם, הרי חייבים אנחנו לבדוק מה הן הסיבות הי-מניעות אותם להשתמש בכשרון זה.

עד היום לא הצליחו אנשי-המדע לג-לות מי קדמה למי — התרנגולת לביצה או הביצה לתרנגולת. גם לנו קשה, כיום, להבחין אם גילויי-הפראות מצד המארוק-אים קדמו ליחסו העיון של הישוע אליי-הם, או שמא היה הסדר הפוך והיחס הי-עיון הזה הוא שגרם לגילויי הפראות.

פקודי לשעבר, הכותבים לי מיכתבים גם מאז היפצתי, מתלוננים מרות על ההפליות הנהוגות כלפיהם בכל שטחי-החיים. "החברים מרגישים", כותב לי אחד מהם, בן למישפחה עשירה שהתנדב לשי-רות בצבא-ההגנה מתוך התלהבות, "ש-ככל פרו בארץ אורחים ממדרגה שנייה, בכל מקום מתייחסים אליהם כבזו ובשינאה בי-היודע שאכן מארוקאים הם. הבחורות אי-נן רוצות לדבר איתם, ולמעשה אין להם כל מגע עם הנוער הארצישראלי הטוב..."

והוא מוסיף: "ההתמרמרות בין החב-רים רבה עד כדי כך, שרובם רוצים לח-זור למארוקו עם השתחררם מן הצבא. נסיתי להסביר להם, שהטובים נהרגו ונפי-צו, ושליפכך חייבים אנחנו להתייחס ב-סבלנות אל הנוער הארצישראלי, אך בכל זאת התנאים הם קשים מגשוא..."

נדמה לי שבין כל העולים שבאו עם גל-העלייה הנוכחי אין שכבה המלונה מבחינה נפשית להיקלט באווירת הארץ כעולי צפון-אפריקה. אין הם דבקים בי-לשון-אמם, כדוברי האידיש. אין הם דב-קים בהווי תרבותי משלהם, כעולי כל שאר הארצות. כבואם לארץ חשבו שית-קבלו כאן לחברה חדשה, בעלת תרבות חדשה ואופי חדש.

אכזבתם ממהרת לבוא. בגלל דעות קדו-רות מגוחכות נסגרת לפניהם דלת-הכניסה החברתית. בני-הארץ, ובעיקר בנות-הארץ, מתרחקים מהם ככל האפשר. מקפחים אר-תם עוד יותר מאשר עולים אחרים. בעוד שבני-הישוב מרגישים קירבה מסויימת לעולי-אירופה, הדוברים אידיש, הרי הי-מארוקאים הם בעיניהם, "גזע זר", כערי-בים עצמם. אין הם מבינים את שפתם, ואין הם משתדלים להבין לרוחם. ומכאן שמארוקאים אלה הנם מטבעם בחורים גאים, המגיבים על עלבונות במעשי-אל-י-מות ובתחירות-ידיים, גולד נחשול של "אינצידנטים". כך מצדיקה את עצמה אר-דת הפראות של המארוקאים במאוחר...

עד כאן המאמר מלפני 32 שנים. אר-לי כדאי להוסיף שאף אחד מן המארוק-אים שהיו בכיתתי לא נשאר בארץ. לפ-חות אחד מהם הוא בעל מספרה משגי-שגת בניו-יורק, האחרים נמצאים, כמדור-מני, בצרפת, ואולי אף חזרו למארוקו.

אני שמח שאני יכול לקרוא את הי-מאמר, שכתבתי לפני זמן כה רב, מבלי להסמיק. גישתי ודעתי על נושא זה לא השתנו מאז, כשהבעייה עוד היתה בחי-תוליה, וכאשר יכולנו עוד לשנות את פני הדברים.

אני שמח